

Η τακτική διαδικασία, η διαδικασία των μικροδιαφορών και των διαταγών μετά το ν. 5221/2025¹

Του Βασιλείου Α. Χατζηϊωάννου
Αν. Καθηγητή Νομικής Σχολής Δ.Π.Θ., Δικηγόρου

Με το ν. 5221/2025 εισάγονται, μεταξύ άλλων, σημαντικές τροποποιήσεις στις διατάξεις του ΚΠολΔ για την άσκηση της αγωγής, την τακτική διαδικασία, την διαδικασία των μικροδιαφορών και των διαταγών. Με την παρούσα συνοπτική εισήγηση γίνεται προσπάθεια περιγραφής των ανωτέρω διαδικασιών προς διευκόλυνση του έργου των δικηγόρων.

I. Άσκηση αγωγής

Από την εισαγωγή του ν. 4335/2015 μέχρι και σήμερα υπήρχαν δύο ρυθμίσεις ως προς την έννομη συνέπεια της μη νομότυπης άσκησης της αγωγής: Η μία για την τακτική διαδικασία κατά την οποία η μη επίδοση ή η εκπρόθεσμη επίδοσή της συνεπάγεται την μη άσκησή της, η άλλη για τις ειδικές διαδικασίες κατά την οποία η χωρίς αντίρρηση παράσταση του εναγομένου στη συζήτηση της αγωγής «θεραπεύει» το ελάττωμα της μη νομότυπης άσκησής της.

Στο νέο άρθρ. 215 παρ. 2 (άρθρ. 24 ν. 5221/2025) η αγωγή επιδίδεται μέσα σε συγκεκριμένη προθεσμία αλλιώς θεωρείται μη ασκηθείσα. Επειδή όμως απαλείφθηκε η φράση «στην περίπτωση του άρθρ. 237», ο κανόνας αυτός (που προηγουμένως ρύθμιζε την έννομη συνέπεια της μη νομότυπης άσκησης της αγωγής στην τακτική διαδικασία) επεκτείνεται πλέον κατ' αρχήν σε όλα τα ένδικα βοηθήματα, επομένως και στις αγωγές των ειδικών διαδικασιών (591 επ.) καταργώντας την ως άνω δεύτερη κατά σειρά ρύθμιση. Συνεπώς, βάσει της νέας ως άνω διάταξης, σε περίπτωση μη επίδοσης ή εκπρόθεσμης επίδοσης της αγωγής, ακόμα και αν ο εναγόμενος παρασταθεί κατά την συζήτηση και δεν αντιλέξει, η αγωγή θα θεωρείται μη ασκηθείσα, η δεν προσκόμιση από τον ενάγοντα της έκθεσης επίδοσης θα είναι αναγκαία προκειμένου να αποδειχθεί η εμπρόθεσμη και νομότυπη άσκησή της.

Ως προς την προθεσμία επίδοσης της αγωγής (αλλά και της κλήσης) με τη νέα διάταξη διατηρούνται δύο διακριτές ρυθμίσεις: Στην τακτική διαδικασία εισάγεται ενιαία προθεσμία τριάντα (30) ημερών για όλους τους εναγομένους

¹ Το παρόν κείμενο αποτελεί πληρέστερη απόδοση προφορικής εισήγησης κατά την από 29.7.2025 εκδήλωση του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών με τίτλο «Η Δικηγορία μετά τις νέες αλλαγές στον ΚΠολΔ» λίγες μόλις ώρες μετά την δημοσίευση του ν. 5221/2025.

ανεξαρτήτως κατοικίας ή διαμονής², σε αντίθεση με την ισχύουσα διάταξη³, ενώ στις ειδικές διαδικασίες διατηρείται η προθεσμία κλήτευσης τριάντα (30) ημερών για εναγόμενο με διαμονή στην Ελλάδα και εξήντα (60) ημερών για εναγόμενο με άγνωστη διαμονή ή διαμονή στο εξωτερικό, υπολογιζόμενη αυτή από τη συζήτηση και όχι από την κατάθεση της αγωγής (591 παρ. 1 περ. α')⁴.

Εφόσον το άρθ. 215 παρ. 1 εφαρμόζεται αναλόγως στην διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων με την διαφορά ότι η νομότυπη επίδοση (κλήτευση) ορίζεται στο άρθ. 686 παρ. 2, ώστε την προθεσμία κλήτευσης ορίζει ανά περίπτωση ο δικαστής του ΜΠρ στο οποίο απευθύνθηκε η αίτηση. Αν θεωρηθεί ότι και στα ασφαλιστικά μέτρα ισχύει αναλόγως η έννομη συνέπεια της μη νομότυπης επίδοσης της αίτησης, όπως επί αγωγής, τότε η μη νομότυπη κλήτευση του καθ' ου θα συνεπάγεται ανυπόστατο της αίτησης.

Στην εκουσία δικαιοδοσία δεν υφίσταται αυτό το πρόβλημα, διότι η άσκηση της αίτησης ολοκληρώνεται με την κατάθεσή της. Όταν κλητεύεται τρίτος με διαταγή του δικαστηρίου ή εκ του νόμου (βλ. νέο άρθ. 748 παρ. 3 τελευταίο εδάφιο κατ' άρθ. 78 ν. 5221/2025), η εκπρόθεσμη κλήτευση επιδρά στο παραδεκτό της συζήτησης και όχι στο κύρος της αίτησης.

II. Τακτική διαδικασία (νέο άρθ. 237 κατ' άρθ. 26 ν. 5221/2025)

1. *Ορισμός δικασίμου*: Σε αντίθεση με το δίκαιο που ίσχυσε μετά το ν. 4335/2015 και σε μια προσπάθεια εμπέδωσης ενός πιο σφικτού χρονοδιαγράμματος διεξαγωγής της δίκης, θα ορίζεται πλέον δικάσιμος εξ αρχής (με την κατάθεση της αγωγής και της κλήσης) 6-7 μήνες από την κατάθεση και όταν η αγωγή είναι επιδοτέα στο εξωτερικό, 9-10 μήνες από την κατάθεση (νέο άρθ. 215 παρ. 1 κατ' άρθ. 24 ν. 5221/2025).

2. *Προθεσμία προτάσεων και προσθήκης*: Διατηρείται η ρύθμιση που εισήχθη με το ν. 4335/2015 ως προς την κατάθεση προτάσεων και προσθήκης σε

² Η θεώρηση της αγωγής ως επιδοθείσας στους κατοίκους εξωτερικού με μόνη την πλασματική επίδοση στον Εισαγγελέα (νέο άρθ. 215 παρ. 2 εδάφιο δεύτερο) δεν μπορεί παρά να ισχύει μόνο για όσους εναγόμενους εφαρμόζονται οι διατάξεις περί επιδόσεων του ΚΠολΔ. Η διάταξη υποχωρεί στις περιπτώσεις εναγομένων επί των οποίων εφαρμόζονται ο Κανονισμός (ΕΕ) 2020/1784 και οι διεθνείς συμβάσεις που προβλέπουν πραγματική επίδοση, επειδή έχουν αυξημένη τυπική ισχύ έναντι του ΚΠολΔ.

³ καταργείται δηλαδή η προθεσμία 60 ημερών για τους εναγομένους με διαμονή εκτός Ελλάδος

⁴ Οι προθεσμίες του άρθ. 591 παρ. 1 περ. α' διατηρούνται παράλληλα προς την προθεσμία άσκησης της τακτικής διαδικασίας, επειδή στο νέο άρθ. 215 παρ. 2 προβλέπεται η επιφύλαξη «Αν δεν ορίζεται άλλως».

προθεσμία υπολογιζόμενη με αφετηρία την κατάθεση της αγωγής σε συνδυασμό με την προθεσμία επίδοσής της.

3. *Συγκέντρωση συναφών ενδίκων βοηθημάτων*: Στο ενδιάμεσο διάστημα ασκούνται παρεμπόμπουσες αγωγές, ανταγωγές, παρεμβάσεις, προσεπικλήσεις και ανακοινώσεις με την γνωστή λογική συγκέντρωσης των συναφών ενδίκων βοηθημάτων δικών με μεταβολή της αφετηρίας υπολογισμού των προθεσμιών άσκησής τους και κατάθεσης των προτάσεων (από το πέρας της προθεσμίας επίδοσης της αγωγής αντί της κατάθεσης της αγωγής).

4. *Συγκέντρωση ισχυρισμών*: Εισάγεται εκ νέου αυτοτελές άρθ. 269⁵ που προβλέπει, μεταξύ άλλων, στην παρ. 3 ότι «Μέσα επίθεσης και άμυνας είναι παραδεκτά και μετά την κατάθεση των προτάσεων έως και τη συζήτηση, με προσθήκη, αν προέκυψαν για πρώτη φορά μεταγενέστερα ή αποδεικνύονται εγγράφως ή με δικαστική ομολογία. Η αντίκρουση επ' αυτών γίνεται εντός πέντε (5) εργάσιμων ημερών από τη συζήτηση.» Η τροποποίηση αυτή συνοδεύτηκε από ανάλογη τροποποίηση του άρθ. 527 για την προβολή ισχυρισμών στην κατ' έφεση δίκη (άρθ. 47 ν. 5221/2025).

5. *Διαμεσολάβηση*: Η προθεσμία προτάσεων δεν αναστέλλεται κατά την διάρκεια της «διαμεσολάβησης» (εννοώντας την ΥΑΣ), αφού για την εκούσια διαμεσολάβηση υπάρχει ειδική κατωτέρω ρύθμιση: Αν κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας και πριν από την κατάθεση προτάσεων οι διάδικοι υπογράψουν συμφωνητικό υπαγωγής σε (εκούσια) διαμεσολάβηση, ο διαμεσολαβητής που υπογράφει το πρακτικό ενημερώνει το δικαστήριο και η υπόθεση αποσύρεται από το πινάκιο. Η ρύθμιση περί μη αναστολής των προθεσμιών λόγω ΥΑΣ αποκαθιστά την σταθερότητα των προθεσμιών, ο υπολογισμός των οποίων είχε διασαλευτεί. Η ρύθμιση περί της εκούσιας διαμεσολάβησης δημιουργεί αντικίνητρο για τους διαδίκους, διότι όντας αβέβαιοι για την επιτυχή έκβασή της, γνωρίζουν ότι σε περίπτωση αποτυχίας δεν θα βρεθούν στο διαδικαστικό σημείο που είχαν μείνει κατά την έναρξη της διαμεσολάβησης, αλλά νέα εκκρεμοδικία και νέα προθεσμία κατάθεσης προτάσεων θα ξεκινήσει από την αρχή μετά από επαναφορά της υπόθεσης με νέα κλήση.

6. *Δικαστικό ένημο*: Το δικαστικό ένημο κατατίθεται μέχρι την προσθήκη και όχι μέχρι την πλασματική συζήτηση. Μάλιστα, με το νέο άρθ. 227 (μέρος Γ' άρθ. 163 ν. 5221/2025) που ισχύει ήδη από την δημοσίευση του ν. 5221/2025 (βλ. άρθ. 168) η μη προσκόμιση συνιστά τυπική παράλειψη που μπορεί να

⁵ είχε καταργηθεί με το ν. 4335/2015 και το περιεχόμενό του είχε επαναφερθεί και ίσχυε μετά την τροποποίηση με το άρθ. 49 παρ. 2 ν. 5134/2024 (βλ. ισχύον άρθ. 237 παρ. 5)

συμπληρωθεί και μετά τη συζήτηση με κλήση του αρμόδιου δικαστή προς τον ενάγοντα (βλ. όμως κατωτέρω και παρ. 10 για συμπλήρωση με προσθήκη μετά τη συζήτηση)

7. *Ορισμός δικαστή*: Ο επιλαμβανόμενος της υπόθεσης δικαστής ή σύνθεση πολυμελούς πρωτοδικείου ορίζεται εντός των επόμενων δέκα (10) ημερών από την λήξη της προθεσμίας προσθήκης.

8. *Οι διαταγές*

Με το νέο άρθρ. 237 γίνεται προσπάθεια αποφυγής επαναληπτικών συζητήσεων και πάταξης των καθυστερήσεων στην ουσιαστική απόδοση δικαιοσύνης λόγω διαδικαστικών απαραδέκτων. Φιλοδοξία του νομοθέτη είναι να το επιτύχει αυτό με την εισαγωγή ενός συστήματος έκδοσης διαταγών του δικαστή του μονομελούς πρωτοδικείου ή του εισηγητή δικαστή του πολυμελούς πρωτοδικείου, αφενός σχετικά με διαδικαστικά अपαράδεκτα (βλ. κατωτ. α'), αφετέρου για αντιμετώπιση λοιπών διαδικαστικών εκκρεμοτήτων (βλ. κατωτ. β').

(α) Διατάξεις για διαδικαστικά απαραδέκτα (νέο 237 παρ. 3 και 4)

Οι ανωτέρω δικαστές εκδίδουν⁶ (μέσα σε 30 μέρες από την ανάληψη της υπόθεσης) εφόσον (αα) η αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως απαραδέκτη ή (ββ) η αγωγή θεωρείται μη ασκηθείσα. Κατά της διάταξης δεν ασκούνται ένδικα μέσα ή άλλα ένδικα βοηθήματα. Βάσει των διατάξεων αυτών τα ενδεχόμενα εξέλιξης της διαδικασίας είναι τα εξής:

α' ενδεχόμενο: Ο ενάγων δεν αντιλέγει στην διάταξη, οπότε αυτή επικυρώνεται, η δίκη περατώνεται και η υπόθεση διαγράφεται από το πινάκιο, όχι λόγω έκδοσης δικαστικής απόφασης αλλά εφαρμοζόμενων αναλόγως των διατάξεων περί παραίτησης από το δικόγραφο (294). Επομένως, ο ενάγων μπορεί κάλλιστα να επανέλθει με νέα αγωγή.

β' ενδεχόμενο: Ο ενάγων αντιλέγει μέσα σε πέντε (5) ημέρες από την έκδοση της διάταξης, ζητώντας την εκδίκαση της διαφοράς κατά την ορισθείσα δικάσιμο και την έκδοση απόφασης επί της αγωγής του καταβάλλοντας, το αργότερο έως τη συζήτηση, παράβολο ύψους διακοσίων (200) ευρώ, το οποίο θα επιστρέφεται στον διάδικο, εφόσον η διάταξη δεν επικυρωθεί με την απόφαση. Αν και δεν διευκρινίζεται νομοθετικά, τούτο μάλλον θα πρέπει να γίνει με σχετική «αίτηση εκδίκασης» του ενάγοντος, που προστίθεται στο φάκελο ως προσθήκη

⁶ Δεν προβλέπεται υποχρέωση αλλά ούτε και ευχέρεια όπως τέτοια ευχέρεια προβλέπεται στην παρ. 6 του άρθρ. 237, δηλαδή στην υπό β' διαταγή για λοιπές διαδικαστικές εκκρεμότητες

στις προτάσεις στην οποία θα συνυποβάλλεται και η απόδειξη εξόφλησης του παραβόλου. Μια τέτοια αντίρρηση του ενάγοντος θα έχει νόημα σε πολυμελείς συνθέσεις, όπου ο πρόεδρος μπορεί θεωρητικώς να έχει διαφορετική άποψη από τον εισηγητή ως προς το περιεχόμενο της διάταξης. Αντιθέτως, σε μονομελή σύνθεση, εφόσον ο δικάζων δικαστής που εξέδωσε την διάταξη είναι ο ίδιος που θα εκδώσει την απόφαση, μεταβολή της διάταξης θα μπορεί να λάβει χώρα εφόσον ο ενάγων πείσει τον ίδιο αυτό δικαστή ότι η διάταξή του είναι εσφαλμένη. Το έλλειμα ακροάσεως του εναγομένου δικαιολογείται από το γεγονός ότι η διαδικασία ευρίσκεται ακόμα στο στάδιο αυτεπάγγελτης εξέτασης των διαδικαστικών προϋποθέσεων και του παραδεκτού της αγωγής.

γ' ενδεχόμενο: Με την διάταξη λόγω απαραδέκτου ο δικαστής μπορεί (αλλά δεν υποχρεούται) να επισημάνει στον εναγόμενο την πραγματική αοριστία εφαρμόζοντας το άρθ. 236, την οποία ο ενάγων μπορεί να συμπληρώσει με προσθήκη δέκα (10) ημέρες πριν την συζήτηση. Κατά της προσθήκης αυτής χωρεί αντίκρουση του εναγομένου μέσα σε πέντε εργάσιμες μέρες από την συζήτηση (νέο άρθ. 269 παρ. 3 κατ' άρθ. 29 ν. 5221/2025). Αν ο ενάγων δεν προβεί σε εμπρόθεσμη συμπλήρωση, η διάταξη επικυρώνεται και η δίκη περατώνεται με την υπόθεση να διαγράφεται από το πινάκιο επίσης εφαρμοζόμενων αναλόγως των διατάξεων περί παραίτησης από το δικόγραφο (294).

Συνάγεται ότι οι διατάξεις αυτές, περατώνοντας τη δίκη με τρόπο όμοια με την παραίτηση από δικόγραφο, δεν λογίζονται ως δικαστικές αποφάσεις και δεν παράγουν δεδικασμένο ως προς το κριθέν δικονομικό ζήτημα (321 και 322 παρ. 1).

(β) Διάταξη για λοιπές διαδικαστικές εκκρεμότητες (νέο 237 παρ. 3)

Οι ανωτέρω δικαστές μπορούν να εκδίδουν διάταξη εφόσον διαπιστώσουν ότι (i) για την πληρέστερη εκδίκαση της διαφοράς, απαιτείται η εξέταση μαρτύρων ή διαδίκων ή η διενέργεια αυτοψίας ή πραγματογνωμοσύνης ή, (ii) απαιτείται η ένωση ή συνεκδίκαση περισσοτέρων δικών, ο χωρισμός ή η διαδοχική εξέταση αιτήσεων ή η αναστολή της δίκης, αντίστοιχα κατά τα άρθρα 246 έως 250.

Στην περίπτωση της εξέτασης μαρτύρων αυτοί εξετάζονται ενώπιον του δικαστηρίου κατά την ορισθείσα δικάσιμο ή με ηλεκτρονικά μέσα. Αν και διατηρείται η δυνατότητα εξέτασης μαρτύρων, εισάγεται παράλληλη τροποποίηση των άρθ. 393 και 395 σύμφωνα με τα οποία, διατηρείται η δυνατότητα εμμάρτυρης απόδειξης σύμβασης αξίας μέχρι €30.000, αλλά η ύπαρξη εγγράφου ως αποδεικτικού μέσου αποκλείει την εμμάρτυρη απόδειξη

ανεξαρτήτως ποσού και εισάγεται απόλυτη απαγόρευση εμμάρτυρης απόδειξης και ενόρκων βεβαιώσεων κατά τροποποιητικών συμφωνιών εγγράφων συμβάσεων. Ωστόσο, το γνωστό «παραθυράκι» χρήσης μαρτύρων και ενόρκων βεβαιώσεων του άρθ. 394 διατηρείται.

9. *Πλασματική συζήτηση*: Ο κανόνας της πλασματικής συζήτησης που εισήχθη στην τακτική διαδικασία με το ν. 4335/2015 διατηρείται και διεξάγεται εφόσον δεν εκδοθεί οποιαδήποτε διάταξη ή εκδοθεί διάταξη και ζητηθεί εκδίκαση ή εκδοθεί διάταξη κατ' άρθ. 236 και ο ενάγων συμπληρώσει την πραγματική αοριστία (βλ. ανωτ. αντίστοιχα παρ. 8 περ. (α) ενδεχόμενα β' και γ'). Συζήτηση προφορική διεξάγεται κατ' εξαίρεση εφόσον εξετάζονται μάρτυρες βάσει διάταξης ή συζήτηση παρουσία των πληρεξουσίων δικηγόρων των διαδίκων χωρεί εφόσον λάβει χώρα δήλωση παραίτησης ή δήλωση διακοπής ή και συνέχισης της δίκης που απαιτούν αυτοπρόσωπη παρουσία τους. Στη συνέχεια αναμένεται η έκδοση απόφασης βάσει του υπάρχοντος υλικού αλλά προβλέπεται όμως και νέα εξαιρετική διάταξη εντός δύο (2) μηνών από τη συζήτηση αν απαιτηθούν διευκρινήσεις, εμμάρτυρη απόδειξη, αυτοψία, πραγματογνωμοσύνη κλπ (νέο 237 παρ. 8, βλ. όμως και νέο άρθ. 307 παρ. 2 κατ' άρθ. 30 ν. 5221/2025).

10. *Προσθήκη μετά τη συζήτηση*: Πέρα από την προσθήκη 15 ημέρες από τη λήξη της προθεσμίας κατάθεσης προτάσεων (νέο άρθ. 237 παρ. 2) προβλέπεται εξαιρετικώς προσθήκη μέχρι την 12^η ώρα της πέμπτης εργάσιμης ημέρας μετά τη συζήτηση (i) για αντίκρουση συμπλήρωσης της αγωγής κατ' άρθ. 236 μετά από σχετική διάταξη (βλ. ανωτ. παρ. 8 περ. (α) γ' ενδεχόμενο), (ii) για αξιολόγηση εμμάρτυρης απόδειξης (νέο άρθ. 237 παρ. 5) και (γ) για αντίκρουση νέων οψιγενών περιστατικών (νέο άρθ. 269 παρ. 3). Εξυπακούεται ότι χρήση της συγκεκριμένης προσθήκης μπορεί να γίνει για ενίσχυση ή συμπλήρωση νομικών επιχειρημάτων ή ισχυρισμών που λαμβάνονται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο και εκφεύγουν του συστήματος συγκεντρώσεως, αλλά και για συμπλήρωση από τον διάδικο τυπικών παραλείψεων (227) προς αποφυγή μεταγενέστερης ενέργειας του δικαστηρίου.

11. *Περιεχόμενο προτάσεων επαναληπτικής συζήτησης*: Επί αναστολής της δίκης κατά τα άρθρα 246 έως 250, οι διάδικοι μπορούν να καταθέσουν προτάσεις, όχι όμως και νέους ισχυρισμούς, υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων του νέου άρθ. 269, ούτε νέα αποδεικτικά μέσα, μέχρι τη νέα συζήτηση.

12. *Προθεσμία έκδοσης απόφασης*: Απόφαση εκδίδεται αν δεν έχει προηγουμένως περατωθεί η δίκη με τους γνωστούς προβλεπόμενους τρόπους

(293 - 297) στους οποίους συγκαταλέγεται πλέον και η έκδοση διάταξης για απαράδεκτο (βλ. ανωτ. παρ. 8 (α) ενδεχόμενα α' και γ'). Διατηρείται η προθεσμία έκδοσης απόφασης των οκτώ μηνών η οποία ξεκινά από την ημερομηνία συζήτησης. Η προθεσμία αυτή προβλέπεται τυπικά ως δεσμευτική για το δικαστήριο (βλ. νέο άρθ. 144 παρ. 4 κατ' άρθ. 22 ν. 5221/2025) αλλά δεν προβλέπονται κυρώσεις αποτροπής της καθυστέρησης της διαδικασίας, αφού η προβλεπόμενη επιστροφή ή αφαίρεση φακέλου προκαλεί αναπόφευκτα καθυστέρηση (βλ. νέο άρθ. 307 παρ. 3 κατ' άρθ. 30 ν. 5221/2025)

III. Διαδικασία μικροδιαφορών

1. *Βασικές τροποποιήσεις:* Η διαδικασία των μικροδιαφορών υπέστη μια σειρά τροποποιήσεων με σημαντικότερες την αύξηση του ορίου στις € 8.000 (από € 5.000 σήμερα), την εισαγωγή της πλασματικής συζήτησης στην αντιμωλία δίκη, την παράλειψη συζήτησης στην ερήμην δίκη και την πρόβλεψη ειδικής ανατιολόγητης ανακοπής ερημοδικίας για τον απολειπόμενο διάδικο. Πέραν τούτων, όμως, καταργήθηκε η 30ημερη προθεσμία επίδοσης της αγωγής στον εναγόμενο διαμονής άγνωστης ή στο εξωτερικό και διατηρήθηκε ως μια ενιαία προθεσμία για όλους τους εναγομένους αυτή των 10 ημερών που ήδη ίσχυε για τους διαμένοντες στην Ελλάδα. Το περιθώριο αυτό είναι αρκετά στενό για κατοίκους εξωτερικού ακόμα και για την διενέργεια προβλεπόμενης ταχυδρομικής επίδοσης εντός κρατών μελών της Ε.Ε. και θα οδηγήσει σε αναπόφευκτες ερημοδικίες και επανάληψη δικών.

2. Ενδεχόμενα εξέλιξης της διαδικασίας

Με βάση λοιπόν τις νέες διατάξεις των άρθ. 466 επ. τα ενδεχόμενα εξέλιξης της διαδικασίας είναι τα εξής:

α' ενδεχόμενο: Μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από τη λήξη της προθεσμίας για την επίδοση της αγωγής (δηλαδή 10 + 20 ημέρες από την κατάθεση της αγωγής), οι διάδικοι προσκομίζουν στο μονομελές πρωτοδικείο τα αποδεικτικά τους μέσα και ο εναγόμενος υποβάλλει με έγγραφο υπόμνημα τους ισχυρισμούς του. Ως γνωστόν, ο ενάγων δεν υποχρεούται σε προτάσεις (άρθ. 115 αρ. 3). Προσθήκη κατατίθεται μέσα σε πέντε (5) ημέρες από την λήξη της προθεσμίας προτάσεων. Μετά την παρέλευση των ως άνω προθεσμιών προσδιορίζεται αμέσως η ημέρα συζήτησης με εγγραφή της υπόθεσης σε πινάκιο. Η συζήτηση είναι πλασματική και απαγορεύεται η αναβολή. Οψιγενείς ισχυρισμοί επιτρέπονται εφόσον αποδεικνύονται παραχρήμα μέχρι και την συζήτηση. Αντίκρουση αυτών με προσθήκη εντός τριών (3) ημερών από τη συζήτηση. Ο

δικαστής μπορεί να αποκλίνει από τις δικονομικές διατάξεις και τις διατάξεις απόδειξης. Έκδοση απόφασης εντός δύο (2) μηνών.

β' ενδεχόμενο: Εφόσον οι διάδικοι δεν προσκομίσουν αποδεικτικά μέσα και ο εναγόμενος δεν καταθέσει υπόμνημα, η διαδικασία ολοκληρώνεται χωρίς ορισμό συζήτησης αλλά εφαρμόζονται οι διατάξεις περί παραδεκτού της συζήτησης και πλασμάτων ερημοδικίας (260, 271 παρ. 3 και 272 παρ. 1 και 2) και εκδίδεται απόφαση. Επειδή διατηρείται το ανέκκλητο των αποφάσεων κατ' άρθ. 512 και προβλέπεται εξαιρετικώς η μη διεξαγωγή συζήτησης, προς αποκατάσταση του δικαιώματος ακροάσεως του απολειπόμενου διαδίκου αναβιώνει μετά από 32 χρόνια⁷ έστω περιορισμένα για την συγκεκριμένη διαδικασία, η αναιτιολόγητη ανακοπή ερημοδικίας. Με την άσκησή της η απόφαση εξαφανίζεται και ο ανακόπτων δικαιούται να προβάλει όλους τους ισχυρισμούς του σε πλασματική συζήτηση και κατά τους ειδικούς κανόνες των άρθ. 468 και 469. Ελλείπει ειδικών διατάξεων ως προς την προθεσμία της ανακοπής ισχύει η διάταξη του άρθ. 503. Οι αποφάσεις μικροδιαφορών συνεχίζουν να υπόκεινται σε αίτηση αναίρεσης με τους περιορισμούς του άρθ. 560.

IV. Μεταβατικό δίκαιο

Οι νέες τακτική διαδικασία και διαδικασία μικροδιαφορών εφαρμόζονται για αγωγές και κλήσεις που ασκούνται (οι αγωγές) ή κατατίθενται (οι κλήσεις) από την 1η.1.2026 (άρθ. 126 παρ. 6 σε συνδ. με άρθ. 168 παρ. 3).

V. Διαταγές

1. Γενικά

Κεφαλαιώδης αλλαγή του ν. 5221/2025 είναι η μεταβίβαση της αρμοδιότητας έκδοσης διαταγών πληρωμής και απόδοσης μισθίου από τα δικαστήρια σε δικηγόρους, στα πρότυπα των ν. 5095/2024. Κατά την αιτιολογική έκθεση του ν. 5221/2025 (υπό αρθ. 64): *«Σκοπός της ρύθμισης είναι η ουσιαστική επιτάχυνση της διαδικασίας απονομής δικαιοσύνης στο πεδίο της εκτέλεσης ανεξόφλητων απαιτήσεων, η αποσυμφόρηση των πολιτικών δικαστηρίων από μεγάλο αριθμό υποθέσεων διαταγών πληρωμής, καθώς και η αξιοποίηση της τεχνογνωσίας και της οργάνωσης των Δικηγορικών Συλλόγων, προκειμένου να διασφαλιστεί ταχύτερη και πιο αποτελεσματική απονομή δικαίου στον τομέα αυτόν. Η μεταρρύθμιση εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο των παρεμβάσεων για*

⁷ Γενική κατάργηση της αναιτιολόγητης ανακοπής ερημοδικίας που προέβλεπε ο ΚΠολΔ 1968/1971, είχε επέλθει με το άρθ. 9 ν. 2145/1993.

την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής δίκης» (πρβλ. και σχετική σκέψη στο πλαίσιο του άρθ. 74 ν. 5221/2025 για την διαταγή απόδοσης μισθίου). Επί του παρόντος, αναμένεται η έκδοση Υπουργικής Απόφασης για τις ειδικότερες προϋποθέσεις εφαρμογής των νέων διατάξεων (βλ. νέο άρθ. 626 παρ. 4).

2. Διαταγή πληρωμής

Δεδομένης της εν λόγω μεταβίβασης αρμοδιότητας αξιοσημείωτες είναι οι εξής συνοδευτικές τροποποιήσεις:

(α) Η δ.π. είναι εκτελεστός τίτλος κατ' άρθ. 904 αλλά από την περιαφή της με τον εκτελεστήριο τύπο (νέο άρθ. 631 κατ' άρθ. 70 ν. 5221/2025) η οποία γίνεται από τον δικηγόρο που την εξέδωσε (νέο άρθ. 918 κατ' άρθ. 102 ν. 5221/2025) και τον γραμματέα του πρωτοδικείου (νέο άρθ. 630 κατ' άρθ. 68 ν. 5221/2025).

(β) Η ανακοπή μπορεί να ασκηθεί και πριν από την δεύτερη επίδοση της δ.π. (νέο άρθ. 633 παρ. 2 κατ' άρθ. 71 ν. 5221/2025). Αίτηση αναστολής και χορήγησή της χωρεί και στην περίπτωση δεύτερης επίδοσης της δ.π. (νέο άρθ. 633 παρ. 2^Α κατ' άρθ. 71 ν. 5221/2025). Δεν υπάρχει στο νόμο μεταβατική διάταξη για το αν αναστολής δικαιούται οφειλέτης διαταγής που εκδόθηκε προ της 1.1.2026 αλλά του κοινοποιήθηκε η διαταγή για δεύτερη φορά μετά την 1.1.2026. Αν και αμφότερες οι εκδοχές είναι ερμηνευτικώς υποστηρίξιμες, μάλλον κρίσιμος είναι ο χρόνος έκδοσης της διαταγής πληρωμής και όχι ο χρόνος επίδοσής της, οπότε το δικαίωμα αναστολής του νέου άρθ. 633 παρ. 2Α θα ισχύσει για δ.π. που εκδόθηκαν από δικηγόρους μετά την 1.1.2026.

3. Διαταγή απόδοσης μισθίου

Πέρα από την μεταβίβαση της αρμοδιότητας έκδοσης των εν λόγω διαταγών στους δικηγόρους, σημαντική και προς τη σωστή κατεύθυνση⁸ είναι η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της διαταγής απόδοσης μισθίου ώστε να περιλάβει και την παρά τη λήξη της μίσθωσης αντισυμβατική κατακράτηση του μισθίου από τον μισθωτή. Ο νομοθέτης προέβλεψε ικανό χρόνο περίπου έξι μηνών για την απόδοση, ώστε η μετεγκατάσταση του μισθωτή να λάβει χώρα κατά το δυνατόν ομαλότερα.

⁸ Την ανάγκη αυτή είχαμε επισημάνει στη μελέτη «Διαταγή απόδοσης μισθίου: Προϋποθέσεις έκδοσης, δεδικασμένο, δικαίωμα επανεγκατάστασης», ΧΔΔ 2023, σ. 541 επ., 558-559 = Τιμ. Τόμ. Ορφανίδη, σ. 1283 επ., 1304-1306.

Στο νέο άρθρ. 637 (κατ' άρθρ. 72 ν. 5221/2025) προβλέπονται οι σχετικές ειδικές προϋποθέσεις έκδοσης της διαταγής απόδοσης:

(α) Λήξη μίσθωσης ορισμένου χρόνου: Απαιτείται προηγούμενη εξώδικη όχληση του εκμισθωτή για απόδοση του μισθίου τουλάχιστον τρεις (3) μήνες πριν από την λήξη της μίσθωσης. Δεδομένου ότι η λήξη θα πρέπει να αποδεικνύεται, η αίτηση θα πρέπει να κατατίθεται μετά την λήξη της μίσθωσης. Αποβολή του μισθωτή χωρεί μετά την παρέλευση δύο (2) μηνών από την επίδοση της διαταγής στον μισθωτή.

(β) Καταγγελία και λήξη σύμβασης αορίστου χρόνου: Σε περίπτωση που ο εκμισθωτής από αμέλειά του απωλέσει την ως άνω τρίμηνη προθεσμία προμήνυσης ή η σύμβαση έχει καταστεί αορίστου χρόνου (ΑΚ 611), ο εκμισθωτής πρέπει να επιδώσει εξώδικο με το οποίο να καταγγέλλει τη μίσθωση κατ' άρθρ. 609 ΑΚ «τουλάχιστον πριν από δεκαπέντε ημέρες και ισχύει για το τέλος του ημερολογιακού μηνός». Το ίδιο αυτό εξώδικο καταγγελίας μπορεί να θεωρηθεί ότι πληροί και την τρίμηνη προμήνυση του νέου άρθρ. 637, ώστε να θεωρηθεί ότι από την επίδοσή του τρέχει η προθεσμία καταγγελίας και η τρίμηνη προμήνυση πριν από την επίδοση της διαταγής πληρωμής. Επομένως, με την πάροδο της προθεσμίας καταγγελίας ο εκμισθωτής μπορεί να υποβάλει αίτηση για την έκδοση διαταγής την οποία θα πρέπει να επιδώσει όμως με τη συμπλήρωση τριών (3) μηνών από την επίδοση της καταγγελίας. Στη συνέχεια, αναγκαστική εκτέλεση θα μπορεί να επισπεύσει μόνο εφόσον ο μισθωτής δεν αποχωρήσει από το μίσθιο εκουσίως εντός των δύο (2) μηνών της νόμιμης αναστολής.

(γ) Άμυνα του μισθωτή: Η προθεσμία των δεκαπέντε (15) εργασίμων ημέρων για άσκηση ανακοπής (642) επιτρέπει στο μισθωτή την προβολή αντιρρήσεων κατά της διαταγής πριν από την επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης εναντίον του. Κατά τη δίμηνη περίοδο νόμιμης αναστολής της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης, χορήγηση αναστολής δικαιολογείται κατ' άρθρ. 643⁹ εφόσον, συντρέχουσών και των εκεί προβλεπόμενων λοιπών προϋποθέσεων, πλησιάζει η λήξη της δίμηνης περιόδου αναστολής και επαπειλούμενης εκτελέσεως, εκκρεμεί η απόφαση επί της ανακοπής.

⁹ Απαιτείται τροποποίηση του άρθρ. 643, ώστε η φράση «ο δικαστής που την εξέδωσε» να αντικατασταθεί με την φράση «ο δικαστής στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει ο δικηγόρος που την εξέδωσε».

VI. Μεταβατικό δίκαιο (άρθ. 126)

Μέχρι την 31η.12.2025 οι διαταγές συνεχίζουν να εκδίδονται από τον κατά τόπον αρμόδιο δικαστή. Οι αιτήσεις που κατατίθενται από την 1η.1.2026 εκδίδονται από τους ορισθέντες δικηγόρους.

VII. Τελικές κριτικές παρατηρήσεις

Με το άρθ. 1 ν. 5221/2025 (ΦΕΚ Α' 133/28.7.2025) δηλώνεται, ως σκοπός του νόμου, η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης, η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, η αποτελεσματικότερη πρόσβαση όλων των συμμετεχόντων στην απονομή της δικαιοσύνης με τη χρήση νέων τεχνολογιών και η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στη δικαιοσύνη.

Αν και ο ως άνω σκοπός είναι επιδοκιμαστέος, η δυσπιστία ως προς τη συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία είναι εύλογη. Και τούτο, επειδή η τροποποίηση της Πολιτικής Δικονομίας, ως επανειλημμένη μέθοδος επίτευξης του νομοθετικού σκοπού, αποδεικνύεται αποτυχημένη, εφόσον δεν συνοδεύεται από λοιπά αναγκαία μέτρα ενίσχυσης του δικαιοδοτικού έργου. Οι χαρακτηριστικές καθυστερήσεις στην επέλευση τελεσιδικίας, τις οποίες αναγνωρίζει ο νομοθέτης¹⁰ είναι αποτέλεσμα εφαρμογής συγκεκριμένων νόμων (κυρίως των ν. 2915/2001 και 4335/2015) που οι εισηγητές τους είχαν τις ίδιες καλές προθέσεις με το νομοθέτη του ν. 5221/2025. Όμως, τα όρια των προθέσεων αυτών, χωρίς παράλληλη ενίσχυση των υποδομών του δικαιοδοτικού μηχανισμών, δοκιμάστηκαν από την σκληρή καθημερινότητα. Και μπορεί η ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας και η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε δικηγόρους και συμβολαιογράφους να απελευθερώνει δικαστές, αλλά η αποτελεσματικότητα του μέτρου αυτού μπορεί να αποδειχθεί πρόσκαιρη, αν δεν ενισχυθεί το ίδιο το έργο των δικαστών.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η αρχιτεκτονική του ν. 5221/2025 στηρίζεται στη νομοθέτηση συντομότερων δικασίμων και στην έκδοση διαταγών στην τακτική διαδικασία. Είναι γνωστό όμως ότι το δικαστικό σύστημα επί δεκαετίες δεν λειτούργησε και συνεχίζει να μην λειτουργεί με τρόπο που να υπόσχεται

¹⁰ Βλ. αιτιολογική έκθεση, σελ. 113: «Στη χώρα μας, η πολιτική δικαιοσύνη παρουσιάζει υπερβολική καθυστέρηση στην έκδοση τελεσιδικιών αποφάσεων, που φθάνει κατά μέσο όρο τις χίλιες τετρακόσιες ενενήντα δύο (1.492) ημέρες. ... Παράλληλα, οι χρονοβόρες και πολύπλοκες διαδικασίες επιβαρύνουν τους ίδιους τους δικαστικούς λειτουργούς και συμβάλλουν στη διόγκωση του υφιστάμενου όγκου εκκρεμοτήτων, προκαλώντας έναν φαύλο κύκλο καθυστερήσεων.»

υλοποίηση των ρυθμίσεων αυτών. Η προσθήκη νέας διάταξης – ευχολογίου στο άρθ. 144 ότι *«Οι προθεσμίες ... είναι αποκλειστικές και δεσμευτικές τόσο για τους διαδίκους όσο και για το δικαστήριο»* προφανώς δεν αρκεί, για να αλλάξει ο «ασάλευτος χρόνος της ελληνικής δικαιοσύνης».

Σε μια σύγχρονη δημοκρατία, η επιτάχυνση επίλυσης των διαφορών είναι αναγκαία αλλά χωρίς εκπτώσεις στην ποιότητα παροχής δικαστικής προστασίας. Κάτι τέτοιο θα ήταν ρεαλιστικό, αν υπήρχε η πολιτική βούληση ενίσχυσης των δικαστών με επιστημονική υπηρεσία οργανωμένη ανά πρωτοδικείο, απαρτιζόμενη από εξειδικευμένους νομικούς που να συνδράμουν στη μελέτη των δικογραφιών καθώς και στην τεκμηρίωση και στην σύνταξη διαταγών και αποφάσεων. Είναι αναχρονισμός οι δικηγόροι να έχουμε συνεργάτες για την υποστήριξη του έργου τους και οι δικαστές να μην έχουν αντίστοιχους συνεργάτες στους οποίους να μπορούν να στηριχθούν. Τον 21^ο αιώνα, υπό συνθήκες πολυνομίας και πολυπλοκότητας των διαφορών, το να αναμένουμε ως κοινωνία από τους δικαστές αποτελεσματική και ταχεία παροχή δικαστικής προστασίας, διατηρώντας εν πολλοίς συνθήκες εργασίας τους του 19^{ου} αιώνα, είναι μια ασύγγνωστη πλάνη, που θα συνεχίσουμε να την πληρώνουμε ακριβά με απώλεια εμπιστοσύνης και αμφισβήτηση του κράτους δικαίου.